

Slavko Pavin

EUHARISTIJA – VRELO OBITELJSKOG ŽIVOTA

»Ovaj mjesec neka vam bude početak mjeseca... Desetog dana ovog mjeseca neka *svatko za obitelj* pribavi jedno živinče... Možete izabrati bilo janje bilo kozle... Čuvajte ga do četrnaestog dana. A onda neka ga sva izraelska zajednica u suton zakolje. Neka uzmu krv i poškrope oba dovratnika i nadvratak kuće u kojoj se bude blagovalo... Tako ćete izbjeći pokolju zatornome...«

Tako knjiga Izlaska u 12. poglavlju mnogo stoljeća prije opisuje Kristov Pashalni Misterij. Zaklano janje spasava od pomora, obnavlja izgubljene sile i poputbina je za hod kroz pustinju u Obećanu Zemlju. Isus Krist - zaklani Jaganjac oslobađa nas, ne iz egipatskog ropstva, nego iz najgoreg ropstva koje je izvor svakog ropstva - od grijeha, zla, smrti. Nije li Krist rekao na Posljednoj Večeri: »Ovo je tijelo moje koje se predaje za vas... ovo je krv moja koja se prolijeva za otpuštenje grijeha?« To tijelo koje će biti smrvljeno bolima da budu uništeni naši grijesi, ta krv koja će se u obilju prolići - bit će nosioci Božjeg Života što nam je Isus od Oca donio na dan Uskrsnuća.

Izraelci su slavili Pashu uvijek u obitelji odmah poslije zalaska sunca. Domaćin bi kratkim govorom uveo sudionike večere u tajnu. Nakon što bi popili drugu čašu vina najstariji bi sin zapitao što znače ovi obredi i kakva je razlika između ove noći i svih drugih noći, između ove večere i svih drugih večera? Domaćin bi tumačio: janje simbolizira Božji čudesni zahvat kojim je oslobodio svoj narod iz egipatskog ropstva, beskvasni kruh žurbu kojom su napustili zemlju ropstva, gorko zelje život u ropstvu. Tada bi pjevali pjesme, blagovali pashalno janje, pili »čašu blagoslova« i molili da Mesija što prije dođe.

Svi ti elementi, eksplicitno ili implicitno, ponavljaju se ili bi se trebali ponavljati u svakoj kršćanskoj obitelji u odnosu na Euharistiju: Roditelji bi morali na pitanja djece - izrečena ili neizrečena - odgovarati i svojim rječima i svojim životom kako je Euharistija Prisutnost Kristova Djela Otkupljenja, Kako nas Bog po njoj oslobađa iz ropstva sebičnosti i grijeha i uvodi u Obećanu Zemlju Božjeg Života, Božje Istine i Ljubavi; beskvasni kruh je simbol našega hoda kroz pustinju života, jer smo ovdje samo putnici i nemamo stalnog boravišta; gorko zelje upozorava na potrebu pokore, da se oslobodimo iz svijeta sebičnosti, zla, grijeha i smrti. Roditelji će svojim shvaćanjem, a još više prihvaćanjem prakse nedeljnog euharistijskog slavlja odgovarati na pitanja djece o potrebi i praksi Euharistijskog Slavlja, i poticati ih da svoje živote usko povežu s blagovanjem Kristova Tijela i Krvi.

Prva Pashalna Večera blagovala se u *intimnom obiteljskom krugu*, tako da nisu mogli pribivati stranci. Drugu, pravu Pashalnu Večeru Isus je blagovao u *intimnom krugu* svojih učenika. I jedna i druga Večera simbolizira toplinu,

ljubav i intimnost koja treba vladati između Boga i čovjeka, ali i između članova obitelji koja blaguje Pashalnu Večeru. Isus je i vanjskim znakom pokazao tu intimu: za vrijeme Večere zagrlio je svoga najmladeg učenika Ivana. Bog želi da povjerujemo njegovoj ljubavi, da između Njega i nas ne bude nikakve ograde nepovjerenja, da Mu uvijek kao djeca Ocu iznosimo sve što imamo u srcu, da s njim podjelimo sva raspoloženja i neraspoloženja, uspjehe i neuspjehe, radosti i žalosti. I kao što je Isus raspet na križu sačuvao potpuno povjerenje u Oca - koje je izrazio riječima: »Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj!« (Lk 23, 46) - tako i mi moramo u najtežim životnim prilikama sačuvati povjerenje u Oca, koji nas neizmerno više ljubi nego što mi možemo ljubiti sami sebe. Iz tog povjerenja i ljubavi prema Ocu nebeskom učimo se kako ćemo sačuvati povjerenje i ljubav međusobno - unatoč razočaranjima zbog loših postupaka koje ne razumijemo. Iz tog temeljnog povjerenja i ljubavi koji treba da vladaju u intimnom obiteljskom krugu učimo se imati povjerenja u sve ljude koji se nađu na našem životnom putu. I kao što intimno povjerenje omogućuje da se pojedini članovi obitelji ispravno i brzo razvijaju, tako i međusobno povjerenje u društvu omogućuje ozračje u kojemu se svi ugodno osjećaju i kao ljudi i djeca Božja mogu se razvijati u svim pravcima.

Intimu Posljednje Večere *pomutilo je izdajstvo* »jednoga od dvanaestorice«. Zašto? Zbog neutažive želje da ostvari ne Božje, nego svoje planove; zbog veće ljubavi prema novcu nego prema Bogu i ljudima... Tako nas to izdajstvo upozorava na temeljne korijene svakog izdajstva u obitelji i u društvu: individualnost koja se ne može ugraditi u plan Božji i u plan društva, sebičnost koja gleda samo svoje interese, želja za dobiti i obogaćivanjem, traženje sigurnosti i zadovoljstva samo u materijalnim uvjetima života... Hraneći se Kristovim Tijelom čovjek postupno pobjeđuje zle sklonosti, uči se od Krista krajnje nesebičnoj ljubavi, uči se premještati težište svojega života od »imati« na »biti«, od »posjedovati« na »davati«, a to znači ljubiti i tako ostvariti smisao svojega života: da kao slika Božja, koji je ljubav, i sam bude ljubav.

Pranje nogu na Posljednoj Večeri ima duboko značenje i za svaku obitelj i za cijelo čovječanstvo. Isus kao Bog i čovjek ide od učenika do učenika i pere im noge. Na kraju daje izričitu pouku: »Ako ja - Gospodin i Učitelj - vama oprah noge, treba da i vi jedni drugima perete noge. Primjer sam vam dao da i vi činite kao što ja vama učinih!« (Iv 13, 14-15). Tjednim slavljem Euharistije čovjek se malo-pomalo uči poniznoj ljubavi, koja u praštanju svojim najbližima pere grijeha uprljana srca i odlučuje se na ponizno služenje svima bez razlike. Po Euharistiji čovjek malo-pomalo otkriva prave vrednote i tako može stvoriti pravu ljestvicu vrednota, koja je drukčija od ljestvice vrednota ovoga svijeta, gdje je ponizna ljubav ključni problem: dok je svijet s odbojnošću odbacuje, onaj koji ima Kristova Duha stavlja je na vrh ljestvice vrednota.

Sama ustanova Euharistije nije ništa drugo nego čin neizrecive Kristove ljubavi prema nama. On nam u Euharistiji *daje svoje Tijelo i Krv - samoga sebe*. Po svom Tijelu i po svojoj Krvi ostao je - ne pred nama, ne među nama - nego u nama, u svima nama. Svojim tijelom čovjek izriče sebe kao biće uronjeno u ovaj svijet i u svemir, u prirodu, s kojom živi i od koje živi. Svojim tijelom čovjek na posebni način izriče i ostvaruje svoju ljubav, davanje, spremnost da sebe ugradi u živote drugih: riječima, djelovanjem, ponašanjem, zagrljajem, sjedinjenjem.

Isus je, dajući nam svoje Tijelo i Krv, htio izraziti svoju pripadnost nama, ovozemaljskim ljudima; Tijelom i Krvlju je ostvario ono što je rekao: »Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta!« (Mt 28, 20). On je sebe dao nama - da i mi sebe dadnemo Njemu. On je tako ostao s nama - da i mi po Euharistiji budemo neprestano s Njime i tako ispunimo njegovu želju: »Ostanite u mojoj ljubavi!« (Iv 15, 9b). Po Euharistiji Isusovo Tijelo više nije u Njemu, nego u meni. Moje tijelo više ne smije biti »moje«, »za mene«, nego »Njegovo«, »za Njega«. U toj izmjeni tijela On nam daje besmrtnost svojega Uskrsloga Tijela, a mi Njemu dajemo smrtnost svojega tijela. Po našem tijelu mi Njemu dajemo smrt, a po svom Tijelu On nama daje svoj Božanski Život, onaj Život koga ima od vječnosti u Ocu po Duhu Svetom. Po ovoj razmjeni tijela sklapa se Novi, Vječni Savez između Boga i nas, ostvaruje se trajno zajedništvo, koje ni smrću neće biti prekinuto, koje će se po smrti samo usavršiti, postići svoju puninu, kako Isus reče: »Ovo je onaj kruh što s neba silazi da onaj koji jede od njega, ne umre nikada« (Iv 6, 50). Sv. Ivan u Otkrivenju, u 21. poglavlju, vidi Crkvu kao Zaručnicu koja dolazi s Neba, nakićenu za svojega muža. Njemu anđeo govori da je Zaručnica Žena Jaganjčeva (Isusa Krista). Mi smo udovi Mistična Tijela Kristova - Crkve, mi smo Crkva koja, nakon što se ovdje na Zemlji sjedinjavala s Kristom po Euharistiji, ostaje s Kristom sjedinjena kroza svu vječnost.

Zato je Euharistija za Crkvu smisao njezine egzistencije, Srce njezina organizma, koje neprestano taj organizam oživljuje Božjim Životom, koje je čini besmrtnim. Zato je Euharistijski Isus središnja točka, gdje se susreću Bog, koji k nama silazi, i čovjek, koji po Kristu uzlazi Bogu. Obitelj kao Crkva u malome mora osjetiti tu neizrecivu stvarnost. Po njoj obitelj se preobražava, pobožanstvenjuje, osposobljuje da Bog u njoj boravi.

Da bismo lakše razumjeli tu tajnu i tu stvarnost, pogledajmo Euharistiju s različitih vidika:

Euharistiju možemo doživljavati kao osobni, prijateljski, *topli susret s Kristom*. Susrećući se često s Kristom, mi sami - prema onoj narodnoj: s kim si, takav si - postajemo slični Isusu Kristu, poprimamo njegove osobine: njegove misli postaju naše misli, njegovi osjećaji naši osjećaji, njegovi planovi naši planovi, njegov svijet naš svijet, njegova ljubav naša ljubav. Iz tog susreta s Kristom mi učimo susretati ljude, ne mimoilazimo ih kao nepoželjne, nego se radujemo svakom susretu, u kojima mi obogaćujemo njih, a oni nas. Po Euharistijskom susretu s Kristom članovi jedne obitelji svaladavaju distanciju i žive svakodnevno susrećući jedni druge s pažljivom i otvorenom ljubavlju, spremnom na služenje.

Najkarakterističnija uloga Euharistije jest u tome da nas *sjedinjuje s Kristom*. Čovjek se sam po sebi ne može spasiti. Njegovo spasenje je u Drugome, u Isusu Kristu. To je bitna postavka naše kršćanske vjere. Da bismo u sebi doživljavali da nas On spasava, moramo mu dopustiti da nas spasava, moramo mu se predati, moramo pripadati Njemu. To je teško shvatljivo i prihvatljivo današnjemu čovjeku. Tu teškoću izrazio je Erich Fromm u knjizi »Imati ili biti« (str. 217, izdanje »Naprijed«, Zagreb 1980) ovako: »Treba prihvatiti činjenicu da nitko i ništa izvan čovjeka samog ne daje smisao života, ali da ta radikalna nezavisnost i ne-stvarnost mogu postati uvjet za najpotpuniju djelatnost posvećenu skrbi i dijeljenju.« Ova misao može se shvatiti ispravno ako se radi o čovjekovoj neovisnosti o stvorenjima, ali je neispravna ako se čovjek posmatra kao apsolutno neovisno biće i od Boga. Bog i čovjek dva su zaljubljena

bića koja se traže. U pronalazaženju, u sjedinjenju nalaze svoj puni smisao. Upravo iz tog sjedinjenja u ljubavi čovjek postiže »uvjet za najpotpuniju djelatnost posvećenu skrbi i dijeljenju«.

Iz sjedinjenja s Bogom po Euharistijskom Isusu stječe se potreba i snaga za *medusobnim zajedništvom*. Ljubav koja struji iz srca Euharistijskoga Krista prožima nas, prosvjetljuje i jača, da u toj ljubavi promatramo jedni druge, da ih volimo, da im želimo biti na usluzi. Krist, koji se daje meni daje se i drugima. Svi sudionici Euharistije jedu od istoga kruha, piju iz istog kaleža, napajaju se istim Kristovim Duhom, koji ih oživljuje i povezuje u jedno Tijelo, kojemu je glava sam Isus. Odatle se rađa želja za zajedništvom koja je jača od svih težnji pojedinaca, jača od svih rana koje su nam drugi zadali i mi drugima. Zato je potrebno da članovi obitelji kada slave Euharistiju u sebi intenzivno proživljavaju to zajedništvo, da i na vanjski način isključe svaku distanciju, diobu, podijeljenost, nepomirljivost, strančarenje, neprijateljstva. I kao što u crkvi pružamo jedni drugima znak mira, tako bi i članovi jedne obitelji trebali, idući od Sv. Mise, pružiti znakove mira i zajedništva jedni drugima. Ta po Euharistiji su postali bogatiji da dijele, jači da trpe, ponizniji da praštaju i služe, zreliji da gledaju kako će drugi od njih imati više koristi, a sve zato što ih pokreće snaga koja struji iz Kristova Srca i tjera ih da čine dobro. Preobraženi Kristovim Tijelom sposobni su preobražavati jedni druge. Prema tim plodovima zajedništva možemo ocijeniti koliko iskorištavamo milost Euharistije.

Euharistija je *dar Oca nebeskoga* svima nama, djeci svojoj, dar Isusa Krista samog sebe svojoj braći, dar Duha koji nas oživljuje, posvećuje, posinjuje. Nije li Krist rekao: »Bog je tako ljubio svijet da je dao svoga Sina jedinca, da nijedan koji u njega vjeruje ne pogine, nego da ima život vječni?« (Iv 3, 16). Po Euharistiji Krist nam se daje, iako ga nismo dostojni, iako bježimo od Njega. Dao se za nas dok smo još bili Njegovi neprijatelji. Zato nas taj Krist Dar nadahnjuje, poziva i jača da i mi postanemo dar Njemu sličan, da i mi poput njega dajemo sebe drugima, da živimo, radimo, trpimo, molimo i umiremo za druge, da jednostavno budemo ljudi za druge, da shvatimo kako je taj drugi naše spasenje, kako dajući se drugima postićemo smisao svojega života - vječno spasenje (us. Mt 25, 31-46).

Euharistija je Kristova žrtva kojom otkupljuje i spasava Crkvu, svijet. Jedina, prava, univerzalna žrtva, u kojoj sve naše žrtve dobivaju spasiteljski karakter. Isus Krist kao glava Mističnog Tijela - Crkve - žrtvujući sebe prikazuje čitavu Crkvu, cijelo čovječanstvo Ocu; i kao što je On svojim smrću spasio svijet, tako i Crkva i čovječanstvo svojim patnjama i umiranjima zajedno s Kristom kroz umiranje idu do konačne pobjede. U četvrtoj euharistijskoj molitvi Crkva moli: »Pogledaj, Gospode, na žrtvu koju Ti sâm pripravi Crkvi svojoj i dobrostivo daj da svi pričesnici ovog jednog kruha i kaleža, Duhom Svetim sabrani u jedno tijelo, u Kristu postanu živa žrtva - na hvalu slave tvoje.« Isus je jednom žrtvom zauvijek uništio grijeh. Mi, prihvaćajući sve žrtve života i samu smrt, čistimo se od grijeha, oslobađamo ropstva, spasavamo od zla. Tako nijedna žrtva - poslije Kristove - nije besmislena. Tako sve naše patnje u obiteljskom životu, sve boli, sve tjeskobe, sve nesigurnosti, ograničenosti, nejasnoće, svi nespোরазumi i sva neprihvatanja, sve ono čega bismo se tako rado riješili, što bismo svom dušom odbacili, dobiva pozitivni predznak, sve - po Euharistiji - dobiva pečat jedine, spasiteljske Kristove žrtve. Ovakav stav prema Euharistiji kao žrtvi pomaže nam da prevladamo urođeni pesimizam i osjećaj praznine i besmisla, tako karak-

terističan za današnjeg čovjeka. Takav stav prema Euharistiji kao žrtvi daje pojedinim članovima obitelji snage da smireno, strpljivo i radosno podnose bezbroj teškoća koje proizlaze iz zajedničkog života.

Euharistija je tajna vjere. Zato nas Misnik poslije pretvorbe poziva da povjerujemo u tajnu koja se zbiva pred našim očima, da povjerujemo kako ono što vidimo - kruh i vino - više nije kruh ni vino, nego je pravo Tijelo i prava Krv Kristova. Da povjerujemo da se veliki Bog skriva pod prilikama male hostije. Poziva nas da povjerujemo kako je u Sv. Misi prisutan i patnički Krist, koji za nas umire na križu i proslavljeni Krist, koji sjedi s desne Oca i Kralj je kraljeva i Gospodar gospodara. Poziva nas da i svoj život, po Euharistiji ugrađen u Kristov život, i svoju smrt po Euharistiji ugrađenu u Kristovu smrt - prihvatimo kao tajnu vjere, kao stvarnost koju tek po vjeri možemo spoznati i ispravno vrednovati. Poziva nas da prihvatimo svoju poziciju malog djeteta, koje ne shvaća planove velikog Oca, ali ih spremno u vjeri prihvaća jer zna da ga Otac voli i da mu želi dobro. Samo kada prihvaća tajnu kao stvarnost čovjek postaje mudar. U toj temeljnoj tajni djeca mogu lakše prihvatiti svoje roditelje i njihov postupak, a roditelji svoju djecu i njihovo vječno određenje koje roditeljima izmiče.

Po Euharistiji čovjek, koji je po sebi posve nedostojan i nesposoban da *slavi Boga*, postaje neizmerno velik, beskrajno nadilazi samoga sebe, pristupa neizmjernom Bogu obučen u haljine Isusa Krista, prožet njegovom milošću, i Otac nebeski prima od nas hvalu i slavu baš kao od svojega Sina Isusa Krista. Zato je hvala, slava, klicanje, pjesma nedjeljiva od euharistijskoga slavlja. Zato naše pjevanje pod Misom mora biti puno radosti i poniznog ponosa, puno dostojanstva i ushićenja, puno djetinje odanosti Onomu koji nas voli i kojega volimo želeći da Ga svi upoznaju i zavole. Iz ovakvog doživljavanja Svete Mise lakše možemo doživjeti svoje vlastito dostojanstvo i dostojanstvo onih koji nas okružuju i do koga se, zbog neizbježnih ljudskih slabosti, teško probijamo. U tom svjetlu mogu djeca doživjeti dostojanstvo svojih roditelja, a oni veličinu i vrijednost svoje djece.

Isus je višeput Kraljevstvo nebesko usporedio s gozбом, *svadbenom gozбом*. Na gozbi se čovjek lijepo osjeća, i tjelesno i psihički i duhovno. Ona odražava puninu ljudskog zadovoljstva. Euharistija je prava gozba, participacija u Kristovu životu, u Kristovoj punini. Tu čovjek sudjeluje i u zajedništvu s Kristom i u zajedništvu s braćom i sestrama. Kao što će, kako se nadamo, jednom biti u vječnosti: sudjelovanje u punini Božjega života i u punini ljubavi u međusobnim odnosima, tako treba biti u Misnom slavlju. Iz te participacije u bogatstvu zajedništva s Bogom i ljudima čovjek može i svoj život doživljavati kao puninu, bogatstvo, radost. Sveti Otac Pavao VI u svom govoru pred Ujedinjenim narodima rekao je da treba sve učiniti kako bi što više ljudi imalo udjela u gozbi života. Jean Paul je zapisao da je cijeli naš život neponovljivi rodendan za vječnost, zato ga treba proslaviti što svečanije i što radosnije. Ne bi li Misno slavlje trebalo unijeti u naš život više gozbenog i svečanog elementa? Uz malo više vjere to se može ostvariti.

Božja očinska prisutnost u našem životu temeljna je težnja naše naravi. Isus je živio od Oca i za Oca. Otac je bio sav smisao njegova života, rada, patnje, smrti i uskrsnuća. Za Oca je bio spreman podnijeti i najteže patnje. I nakon najstrašnije kušnje sačuvao je povjerenje u Oca i u Njegove je ruke na križu predao svoj Duh.

Po Euharistiji, po Kristu Otac je prisutan i u našem životu, zapljuskuju nas njegova dobrota i ljubav. Isus je rekao apostolu Filipu: »Filipe, tko vidi mene, vidi i Oca«. Snagom Krisova Duha u našem srcu odjekuje Isusov »Abba«. Snagom Kristova Duha, kroz Euharistiju, više se ne osjećamo napušteni, nego zagrljeni ljubavlju Očeva Srca. Kristov Duh i u nama vapi neizrecivim uzdasima prema Bogu - Izvoru sve dobrote i ljubavi i mi ga doživljavamo kao neizrecivu čežnju svoga srca.

Zajedno s Ocem, koji nam se po Kristu objavljuje, prisutni su svi ljudi koji žive u Ocu, *svi sveci* - kanonizirani i nekanonizirani - svi koji su pravedni, svi naši dobri preci, osobe koje nam je Bog postavio na našu životnu stazu, a sada su pokojne, svi oni nepoznati nama, ali s nama povezani Božjim Duhom. Tako po Euharistiji živimo zajedništvo svetih, općinstvo svetih. Živeći tako povezani sa svecima koji su mrtvi, koji se nalaze u punini Božjega života, lakše otkrivamo među onima koji nas okružuju, s kojima živimo, svece »u klici«.

Današnjemu svijetu koji se osjeća izgubljen, današnjim ljudima koji se osjećaju ostavljeni i od Boga i od ljudi, koji su tako strašno sami, treba naglašavati *stalnu Božju prisutnost* po Euharistiji. Za Izabrani narod Božja prisutnost bila je neprocjenjivo važna. U Kovčegu Saveza čuvao se Mojsijev zakon, Mojsijev štap i Mana kojom je Bog hranio u pustinji Izabrani Narod. U Kovčegu Novoga Saveza nalazi se samo Mana Božja, Kruh s neba, koji daje Život svijetu, Život Božji, Život Vječni. Snaga naše vjere može nam puno pomoći da se - baš zbog Euharistije - nikada ne osjećamo sami, ostavljeni, odbačeni. Onaj koji se još po proroku Izaiji nazvao Emmanuel - s nama Bog - u punini je to ostvario po Euharistiji.

Hrana u našem ovozemaljskom životu nužna je radi njegova uzdržavanja. Hrana je posebni oblik Božje Providnosti. Po njoj nam Bog neprestano ponovno i ponovno daje život. Isto tako, duhovna hrana - Euharistija - dar je Božje Providnosti radi uzdržavanja duhovnoga, Božjega Života. »Zaista, zaista vam kažem: ...Otac moj daje vam kruh s neba, kruh istinski: jer kruh je Božji onaj koji silazi s neba i daje život svijetu« (Iv 6, 32-33). »Ja sam kruh živi koji je s neba sišao. Tko bude jeo od ovoga kruha, živjet će uvijek. Kruh koji ću ja dati, tijelo je moje za život svijeta.« (Iv 6, 51).

Apostolima, koji su i nakon Isusova uskrsnuća još uvijek bili zbunjeni i prestrašeni, Isus govori: »Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji! Podite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga... I evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta.« (Mt 28, 18-20). »U svijetu imate muka, ali hrabri budite - ja sam pobijedio svijet!« (Iv 16, 33). Tako snaga uskrsnulog Isusa ostaje uvijek s nama - najviše u Euharistiji u kojoj je *Isus Pobjednik* prisutan Tijelom i Dušom, kao Bog i kao Čovjek, kao Spasitelj svih ljudi. Uskrsli Isus i u nama danas pobjeđuje svijet, grijeh, davle, smrt. Euharistija nam jamči Božji trijumf, Božju pobjedu u nama. Po Euharistiji naše se duše napunjavu uskrsnom radošću, iz naših srdaca ori se Kristova uskrsna pobjedna pjesma. Zato po Euharistiji postajemo sijači radosti i životnog obilja. Premda znamo da smo slabi ljudi, iako znamo da ćemo biti kao ovce koje vode na klanje, iz naših srdaca nikada neće prestati klikatj radosti, jer je po Euharistiji u nama prisutan Pobjednik Krist. Ako se s Njim borimo, nikada ne možemo izgubiti bitku. Isus Krist nam je rekao da je s nama, da se ne bojimo, da On pobjeđuje. On je rekao da će i Nebo i Zemlja proći, ali neće proći njegove riječi. Snaga njegove riječi vodi nas u zagrljaj s Ocem.

Zaključak: Euharistijska tajna, njezino bogatstvo, različiti vidici doživljavanja - neiscrpan su izvor obogaćivanja bračnog i obiteljskog života, čuvanje zajedništva kada ono, zbog ljudskih slabosti, počne pucati; neiscrpivi su izvor odgoja za nesebičnu, poniznu i požrtvovnu ljubav, koja se daje bez računa. Doživljaj intimna zajedništva s Kristom pomaže da odnosi u obiteljskome krugu budu dublji i od materijalnih i od čisto naravnih krvnih veza. Stalno susretanje s Kristom pomaže nam da se nakon udaljavanja zbog slabosti ponovo pronalazimo kao prijatelji; pomaže nam da shvatimo duboki, spasiteljski značaj žrtve; prosvjetljuje nas da prihvatimo život kao tajnu i da ga živimo u vjeri; stvara ozračje prisutnosti nadnaravnoga, Božjega svijeta; Daje životu obilježje svečanosti i nadnaravne vrijednosti; Povezuje nas sa svim pokojnim članovima obitelji; neprestano nas duhovno obnavlja i osvježuje i daje određenu sigurnost da će obitelj, unatoč tolikim opasnostima i teškoćama, napokon ipak pobijediti sve ono što je želi oslabiti i uništiti, i da će ostati nositeljica života - i ljudskoga i Božjega.

THE EUCHARIST – THE SOURCE OF FAMILY LIFE

Summary

The author identifies the celebration of Passover in Israel as a precursor of the celebration of the Eucharist, noting its pedagogical function in the family. The parallel significance of the symbolism of Passover and the Eucharist in Christian life is discussed. A series of statements about the Eucharist from the Christian standpoint demonstrate its centrality in the spiritual lives of believers.